

Spiller aktivismen en rolle i de danske udenrigspolitiske strategier?

Velfærdsstaten i krise?

Lanceringen af den udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi i maj 2023 har givet anledning til en fornyet debat om dansk udenrigspolitisk aktivisme. En fællesnævner i debatten, som deles med den akademiske litteratur, er, at dansk udenrigspolitisk aktivisme ses som noget bestemt og identificerbart. I denne artikel ønsker jeg med en anderledes tilgang at se på, hvordan ordet forstås i det danske politiske miljø **på baggrund af en performativitetsforståelse**. Artiklen undersøger, hvordan "aktivisme" og beslægtede

ord er blevet brugt i de fire danske udenrigspolitiske strategier. Det konkluderes, at ord, der kan associeres til aktivisme, optræder i alle udenrigspolitiske strategier, og at brugen af disse ord varierer med den politiske kontekst. Det er ikke så meget "aktivisme", der driver dansk udenrigspolitik, som det er de politiske prioriteringer på et givet tidspunkt, der former brugen af "aktivisme". På denne baggrund rejses spørgsmålet om, hvorvidt den særlige forskningsmæssige opmærksomhed på dansk aktivisme kan begrundes.

Lanceringen af den udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi i maj 2023 har givet anledning til en fornyet debat om den danske udenrigspolitiske aktivisme. Diskussionen har blandt andet gået på, om det udenrigspolitiske projekt, der præsenteres i strategien, *pragmatisk idealisme*, sammenholdt med en verden, som er *usikker, uforudsigelig og kompliceret*. Og *til tider brutal* (Regeringen, 2023: 5) giver plads til dansk aktivisme. Det er bl.a. blevet fremført, at strategien indvarsler, at der i mindre grad vil blive ført en dansk udenrigspolitik, der bygger på værdier, hvilket skulle være et brud med aktivismen (Rasmussen, 2023). Debatten viser, at der er flere forståelser af, hvad dansk udenrigspolitisk aktivisme er, og derfor også forskellige svar på spørgsmålet om, hvorvidt strategien bryder med aktivismen. Men samtidig er der dog den fællesnævner i debatten, at dansk udenrigspolitisk aktivisme er noget bestemt og identificerbart. Det er noget, man som analytiker kan observere – altså om den er der eller ej. Det samme billede får man i den akademiske litteratur.

 Den forståelse vi møder af aktivisme er interessant. Det er ikke "bare" et spørgsmål om ord, fordi ordene også skaber virkeligheden og dermed også indholdet af aktivisme

I denne artikel ønsker jeg at se på aktivisme fra en anden vinkel. Jeg vil se på, hvordan ordet forstås i det danske politiske miljø. Det vil jeg gøre ved at se på de opfattelser af aktivisme, som man finder i de tre tidligere danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier (2017, 2019, 2022), sammenlignet med den seneste 2023-strategi. Ideen er, at de dominerende politiske forståelser af ordet, som de optræder i strategierne, er performative; det vil sige, at de i sig selv

HENRIK LARSEN

Lektor, Jean Monnet professor,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
hl@ifs.ku.dk

er med til at forme den virkelighed, vi undersøger. Den forståelse, vi møder af aktivisme, er derfor interessant. Det er ikke ”bare” et spørgsmål om ord, fordi ordene også skaber virkeligheden og dermed også indholdet af aktivisme.

I denne artikel vil jeg først kort skitsere den dominerende tilgang i den eksisterende forskning i dansk udenrigspolitisk aktivisme. Dernæst vil jeg introducere en anderledes tilgang, som lægger vægt på de politiske forståelser. Efterfølgende vil jeg præsentere de metodiske overvejelser i forbindelse med denne tilgang – knyttet til undersøgelsen af de fire udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier. Analysen af disse strategier er målet for den resterende del af artiklen efterfulgt af en bredere diskussion af anvendeligheden af aktivismebegrebet i lyset af artiklens undersøgelse. Jeg konkluderer, at ord, der kan associeres til aktivisme, optræder i alle udenrigspolitiske strategier, og at brugen af disse ord varierer med den politiske kontekst. Det er ikke så meget ”aktivisme”, der driver dansk udenrigspolitik, som det er de politiske prioriteringer på et givet tidspunkt, der former brugen af ”aktivisme”.

Teori om dansk udenrigspolitisk aktivisme

Der er givet mange forskellige bud på definitioner af dansk udenrigspolitisk aktivisme i litteraturen (se for eksempel Dreyer og Nissen, 2021; Jakobsen, 2019; Pedersen og Ringsmose, 2017; Holm, 2002). Den mest almindelige konklusion i litteraturen er, at dansk udenrigspolitik er eller har været aktivistisk, selvom det kan afhænge af det undersøgte politikområde og tidsperiode (ibid.).

Den dominerende tilgang i litteraturen bygger på den antagelse, at aktivismen har en essens; enten er dansk aktivisme en indlysende kendsgerning, eller også kan det afgøres, om dansk udenrigspolitisk adfærd har været aktivistisk ud fra nogle givne kriterier

Den dominerende tilgang i litteraturen bygger på den antagelse, at aktivismen har en essens; enten er dansk aktivisme en indlysende kendsgerning, eller også kan det afgøres, om dansk udenrigspolitisk adfærd har været aktivistisk ud fra nogle givne kriterier. Det kan f.eks. være, om den danske udenrigspolitiske adfærd er udtryk for, 1) at ressourcer prioriteres inden for bestemte områder, 2) vilje til at løbe en ekstern politisk risiko, dvs. at der er opposition fra væsentlige internationale aktører, og 3) en høj politisk profil, som skal være udtrykt klart både internt og eksternt (Holm, 2002: 23). Enkelte forskere har været kritiske over for den analytiske brug af begrebet ”aktivisme” med den begrundelse, at begrebet stammer fra den politiske sfære – det blev første gang brugt af udenrigsminister Ellemann-Jensen i 1989 med lanceringen af ”aktiv internationalisme” – og derfor mangler analytisk præcision (se f.eks. Pedersen, 2017: 5). Men dette har ikke påvirket den generelle forskningsinteresse for emnet.

I denne artikel præsenterer jeg et anderledes analytisk take, som jeg håber fører til andre typer indsigter i aktivismens status i dansk udenrigspolitik. I stedet for et fokus på, hvad aktivisme/aktiv udenrigspolitik er, bliver de politiske forståelser af begrebet gjort til fokus for undersøgelsen. Mit argument er, at det er frugtbart at se på forståelserne af begrebet i den politiske sfære, hvor det startede, og hvorfra interessen inden for akademiet opstod. Tanken er, at ordene gør en forskel – de er performative. Jeg forstår performativitet som det, som bestemte ord og diskurser gør, når de ytres eller udsiges i en given kontekst (Loxley, 2007; Derrida, 1991). Ord og diskurser bidrager til at skabe og producere den sociale verden, herunder tillæggelsen af betydning til ord som ”aktivisme” (Derrida, 1991). Den overordnede tilgang i denne artikel er på denne baggrund den poststrukturalistiske, at sprog og diskurs er centralt i skabelsen af den sociale verden.

Hvis aktivismen tillægges en bestemt betydning af politikerne, siger det noget om, hvad begrebet gør i dansk udenrigspolitik. Det kan f.eks. være, hvis det anvendes i forbindelse med bestemte dele af udenrigspolitikken og ikke andre. Omvendt, hvis ingen i den politiske sfære taler om aktivisme, er det svært at argumentere for, at det former den danske udenrigspolitik. Sidst men ikke mindst, hvis ordet bruges i rigt mål i forbindelse med alle dele af dansk udenrigspolitik, kan man stille spørgsmålet om, hvorvidt det egentligt siger noget substantielt om dansk udenrigspolitik. I Laclaus termer kan det så være en tom betegner, der bruges til at give positive konnotationer til politiske tiltag uden noget egentligt substantielt indhold (Laclau, 2001).

Metode – sådan undersøges ”aktivisme” i danske udenrigspolitiske strategier

Denne artikel undersøger forståelsen af aktivisme i de fire danske udenrigspolitiske strategier, der er udgivet siden 2017. Da diskussionen i den akademiske litteratur drejer omkring begrebet aktivisme, undersøges, om ordene ”aktivisme” og ”aktiv” forekommer i strategierne (herunder også ”proaktiv”). Hvis de gør, undersøges, i hvilken tematisk sammenhæng de bruges i strategierne. Tanken er, at det kan vise, hvilke områder der er genstand for aktivisme. På baggrund af læsning af strategierne identificeres otte udenrigspolitiske temaer: 1) verdensordenen, 2) sikkerhed og forsvar, 3) Europa/EU, 4) økonomi, handel og digital orden, 5) flygtninge, migration og Afrika, 6) Arktis, 7) internationale institutioner (herunder FN) og rettigheder, og 8) klima. Formålet er at undersøge, om forståelsen af aktivisme er knyttet til nogle bestemte dele af udenrigspolitikken. Der er f.eks. ofte blevet peget på, at dansk aktivisme er blevet set som særligt relevant i forbindelse med sikkerhedspolitikken (Pedersen og Ringsmose, 2017: 339). Samtidig er den overordnede pointe hos Pedersen og Ringsmose, at det er et empirisk spørgsmål, som må afgøres ved at se på de enkelte udenrigspolitiske områder (ibid.).

Men en undersøgelse, der lægger sig semantisk snævert op ad ”aktivisme” og ”aktiv”, kan komme til at hælde barnet ud med badevandet. I litteraturen

knyttes dansk udenrigspolitisk aktivisme således ofte til termer som ”engageret (engagement)”, ”leder(skab)”, ”ambitiøs” og ”(gøre en) forskel”, selvom indgangsvinklen er ”aktivisme” (for eksempler se Pedersen og Ringsmose, 2017: 339). I undersøgelsen vil jeg derfor også se på, om disse ord og deres derivater bruges i de udenrigspolitiske strategier, og om de anvendes i forbindelse med bestemte udenrigspolitiske emneområder.

Denne overvejende kvantitative tilgang til betydning kalder på nogle afgrænsninger. For det første er det kun, når ovenstående ord bruges i forbindelse med dansk handling, at de tælles med. Hvis det f.eks. hedder i en strategi, at ”Kina i stigende grad har været aktiv i Afrika”, medtælles dette ikke, mens at ”Danmark i stigende grad har været aktiv i Afrika” tælles med. For det andet kan der være afgrænsningsproblemer i forhold til, hvilket emneområde de pågældende ord benyttes inden for. Hvis det f.eks. hedder, at ”vi skal aktivt promovere danske firmaer inden for klimaløsninger”, kan dette umiddelbart placeres både under temaerne klima og eksport. I det givne tilfælde ville det blive placeret under eksport, idet ”aktivt” ikke refererer til substantiel klimapolitik, men til at støtte danske virksomheder. Hvis der er tvivl, placeres ordet ud fra, hvad overskriften er på det afsnit, hvori det indgår (i det konkrete tilfælde, om overskriften handler om dansk eksport eller dansk klimapolitik). Endelig er der også den vigtige begrænsning, at brugen af aktivismeindikatorer er overordnet og kvantitativ. Der går kun meget lidt ind i analyse af den enkelte artikulation af aktivismens tekstlige performativitet. På den måde undersøger artiklen i højere grad, om aktivismeindikatorerne bruges på de nævnte emneområder, end hvad de bruges til. Sidstnævnte ville kræve en mere detaljeret kvalitativ undersøgelse.

I det følgende gennemgås hovedelementerne i de fire strategier efterfulgt af en optælling af brugen af de nævnte ord og analytiske overvejelser.

Analyse af de fire strategier

Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2017-2018 (26 sider)

Denne var den første udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi, efter at Løkke Rasmussen-regeringen i 2016 havde besluttet, at offentliggørelsen af en sådan strategi med jævne mellemrum skulle være en fast del af grundlaget for dansk udenrigspolitik. Strategien præsenteres som opfølgning og svar på udredningen om dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik fra maj 2016, den såkaldte Taksoe-rapport (Regeringen, 2016: 4).

I forordet til strategien hedder det, at *regeringen ønsker, at Danmark fortsat har et stærkt internationalt engagement* (Regeringen, 2016: 5). Placeringen af dette overordnede udsagn i forordet, som trækker på et af de udvalgte indikatorord (engagement), peger på en generel forståelse af, at Danmarks udenrigspolitik skal være præget af aktivisme i modsætning til at være reaktiv. I indledningen til strategien hedder det endvidere, at *rammerne for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske interessevaretagelse er udfordret ... Der*

sker store forandringer i verden, som påvirker det globale system og skaber nye rammebetingelser. Uforudsigeligheden i international politik har i lang tid ikke været større, end den er nu (Regeringen, 2016:6). Der er således tale om en forståelse af, at de internationale rammer for dansk udenrigspolitik er blevet mere usikre. Strategien oplister fem prioriteringsområder, gennemgangen af hvilke optager og strukturerer langt hovedparten af strategien. Det er 1) migration, ustabilitet og terrorisme, 2) sikkerhed i nærområdet, 3) Brexit og EU's fremtid, 4) globalisering – økonomisk og teknologisk diplomati, og 5) Arktis.

Tabel 1 indeholder en oversigt over brugen af de ovennævnte indikatorord for aktivisme. Ordet ”aktivisme” bruges ikke i strategien og indgår derfor ikke i tabellen.

Tabel 1: Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2017-2018 (26 sider)

Ord/ område	Verdensorden	Sikkerhed/ Forsvar	Europa/ EU	Økonomi, handel, digital orden	Flygtninge, migration	Arktis	Internat. institutioner (FN), rettigheder	Klima
Aktiv		1	2	3		1		
Engageret	1		1	3			1	
Leder								
Ambitiøs				2				
Forskel								
I alt	1	1	3	8		1	1	

”Aktiv” bruges samlet syv gange og er det mest hyppige af de undersøgte ord. Indikatorordene, herunder ”aktiv”, bruges hyppigst om økonomi, handel og digital orden, men de bruges på alle områder med undtagelse af flygtninge, migration og klima. Generelt er denne første udenrigspolitiske strategi sammenholdt med de øvrige præget af et lavt antal indikatorord (se nedenfor).

Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2019-2020 (27 sider)

Strategien tager udgangspunkt i det syn, at verden er under ændring i en retning, der ikke er til gavn for Danmark. I indledningen til strategien nævnes, at både Rusland, Kina og USA udfordrer verdensordenen (Regeringen, 2018:6). I forordet til strategien slås det fast, at *Verden er de senere år blevet stadig mere uforudsigelig. De globale magtforhold forskydes. Der sættes i stigende grad spørgsmålstegn ved værdien af det regelbaserede internationale samarbejde, som er garant for Danmarks sikkerhed, velstand og værdier ... regeringen [leverer i strategien] sit bud på, hvordan Danmark varetager sine interesser i en verdensorden i forandring ... Regeringen ønsker, at Danmark bevarer sit europæiske og globale engagement* (Regeringen, 2018:5). På grund af (eller på trods af) den i stigende grad uforudsigelige udvikling i verden udtrykker strategien således et mål om en generel fastholdelse af Danmarks (europæiske og globale) aktivisme gennem indikatorordet ”engagement”.

Strategien oplister seks prioriteringsområder, som optager stort set alt plads i strategien: 1) regelbaseret internationalt samarbejde, 2) sikkerhed, 3) Europa: et stærkt, slankt og effektivt EU, 4) flygtninge, migration og udvikling, 5) økonomisk diplomati, strategiske partnerskaber og den nye digitale verdensorden, og endelig 6) Arktis. Der er et stort overlap med temaerne fra den forrige strategi, men en ny prioritering, idet ”regelbaseret internationalt samarbejde” bliver nævnt først i rækken af de seks prioriteter i tråd med den indledningsvis påpegning, af at verden er blevet mere uforudsigelig, og at *der er stigende grad spørgsmålstejn ved værdien af der regelbaserede internationale samarbejde, som er garant for Danmarks sikkerhed, velstand og værdier* (ibid.: 5).

Ordet ”aktivisme” benyttes heller ikke i denne strategi. Tabel 2 indeholder en oversigt over brugen af de indikatorord for aktivisme.

Tabel 2: Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2019-2020 (27 sider)

Ord/ område	Verdensorden	Sikkerhed/ Forsvar	Europa/ EU	Økonomi, handel og digital orden	Flygtninge, migration, Afrika	Arktis	Internat. institutioner (FN), rettigheder	Klima
Aktiv		3	4	1	1	2	1	
Engageret	3	4			1		3	1
Leder								
Ambitiøs		2		3			1	2
Forskel								
I alt	3	9	4	4	2	2	5	3

Generelt anvendes indikatorordene dobbelt så hyppigt som i den forrige strategi på trods af, at længden på strategien er stort set den samme. Det gælder også ordet ”aktiv”. Under alle temaer er der nu eksempler på brug af aktivismeindikatorer til forskel fra den forrige strategi, hvor de ikke optrådte under de to temaer som i tabellen hedder flygtninge, migration, Afrika og klima. Antallet af indikatorer under alle temaer er også gået op med undtagelse af temaet økonomi, handel og digital orden, hvor de er blevet halveret.

Der er stort sammenfald mellem prioriteterne i de to første strategier, men 2019-20-strategien indfører en ny prioritet i form af regelbaseret internationalt samarbejde, som nævnes først. Her er det interessant, at antallet af aktivismeindikatorer netop under temaet ”internationale institutioner (FN), rettigheder” er blevet femdoblet i 2019-20-strategien, ligesom at antallet af indikatorer under ”global orden” er gået op. Men ud over dette er der ikke nogen umiddelbart indlysende grunde til den øgede hyppighed i brugen af aktivismeindikatorerne (og faldet i hyppigheden i brugen under temaet økonomi, handel og digital orden). Der er heller ikke nogen klare grunde til, at alle temaer nu er inddraget (flygtninge, migration og klima er nyttilkomne). For så vidt angår flygtninge og migration kunne det være knyttet til det kommende folketingsvalg, selv om spørgsmålet dog er, hvor vigtigt det var for vælgerne (Redder, 2019). Et kvalificeret bud ifm. klima kunne være, at det var en spill-

over fra den stadig større betoning af dette tema nationalt og internationalt efter regeringens indledningsvise ”grønne realisme” (Larsen, 2017: kapitel 6). Der er ikke nogen overordnede internationale runde til den hyppigere brug af aktivismeindikatorerne, herunder ifm. to nye temaer. Det generelle udsagn fra forordet til strategien om ”fastholdelsen” af Danmarks internationale engagement handler netop om fastholdelse og ikke forøgelse.

Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2022 (61 sider)

Hvor de to tidligere strategier blev offentliggjort under Løkke Rasmussen-regeringerne (2015-19) med hhv. Kristian Jensen og Anders Samuelsen som udenrigsministre, blev 2022-strategien præsenteret under den socialdemokratiske regering med Jeppe Kofod som udenrigsminister. Strategien var på ca. dobbelt så mange sider som de to tidligere strategier og fulgte ikke 2-årsintervallet som de to tidligere strategier, idet den blev offentliggjort i januar 2022, lidt over tre år efter den tidligere strategi. Udenrigsminister Kofod havde i begyndelsen af regeringsperioden stillet en ny værdibaseret udenrigspolitik byggede på socialdemokratiske værdier i udsigt (Kofod, 2020), men på skrift kom den altså først næsten tre år inde i regeringsperioden. Værdier spiller en mere fremtrædende rolle end i de tidligere strategier. De værdier, der tages udgangspunkt i i strategien, er det danske samfunds værdier (mere end f.eks. generelle vestlige værdier, selvom disse også findes i strategien). I udenrigsministerens forord hedder det således, at *Vejen frem bygger på tre nøgleord: værdier, virkelighed og virkemidler – i den rækkefølge og i den sammenhæng ... Strategien tager udgangspunkt i alt det, vi står for, og som vi vil passe på: det danske velfærdssamfund. Vores danske model ... dernæst ... ser strategien på verden, som den er ... den udenrigspolitiske virkelighed ... og endelig præsenterer strategien ... vores virkemidler* (Regeringen, 2022:8). Der er fem virkemidler: 1) værdidiplomati – en stærk stemme for Danmark i verden, 2) tryghedsdiplomati – en mere sikker verden, der skaber tryghed for danskerne, 3) klimadiplomati - Danmark som grøn stormagt, 4) migrationsdiplomati – et robust svar på flygtninge og migrationspresset, og til sidst 5) økonomisk diplomati – fair og bæredygtig økonomisk udvikling, der sikrer danske arbejdspladser. Endelig kan strategien siges at indeholde et sjette virkemiddel i form af et separat kapitel om tilpasninger i udenrigstjenesten, der kan bidrage til at styrke diplomatiet under 1-5 ovenfor (Regeringen, 2022:3,56). På trods af rammesætningen af de 5-6 punkter som virkemidler snarere en som prioriteter er der alligevel en del overlap med de tidligere strategier. Sikkerhed, migration og økonomi er således gengangere fra begge strategier, mens værdidiplomati har ligheder med det regelbaserede samarbejde fra forrige strategi. Klima er imidlertid en ny prioritet sammen med styrkelsen af udenrigstjenesten.

I forordet siges det i generelle termer, at *Danmark skal fortsat løfte sit ansvar og bidrage aktivt – også der, hvor det er svært. Det skal vi gøre sammen med vores allierede og partnere* (Regeringen, 2022: 7). I strategien præsenteres ”aktiv” altså brugt som en karakteristisk af dansk udenrigspolitik bredt set – og som noget, der skal fortsætte.

Tabel 3 indeholder en oversigt over brugen af indikatorord for aktivisme (ordet ”aktivisme” bruges heller ikke i denne strategi).

Tabel 3: Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2022 (61 sider)

Ord/ område	Verdens- orden/ generelt	Sikker- hed/ Forsvar	Europa/EU	Økonomi/ digital orden/ handel	Flygtninge/ migration/ Afrika	Arktis	Internat. institutioner (FN), rettigheder	Klima
Aktiv	1	4	2	5			7	1
Engageret	1	10	1		8		6	2
Leder	1	7					2	10
Ambitiøs	1			1	2		1	13
Forskel	2							3
I alt	6	21	3	6	10		16	29

I denne strategi, som jo er mere end dobbelt så lang som den forrige, bruges ”aktiv” næsten dobbelt så mange gange (20 gange vs. 12 gange i tidligere strategi). Indikatorordene anvendes samlet næsten 3 gange så meget, dvs. mere end den øgede længde af strategien i sig selv skulle tilskrive (91 gange vs. 32 gange i tidligere strategi). De områder, hvor brugen er gået relativt mere op, end længden tilskriver, er flygtninge/migration, internationale institutioner (FN) og klima (sidstnævnte bruges 7 gange mere end i den forrige strategi). De hyppigere aktivismereferencer til flygtninge/migration kan knyttes til regeringens generelle betoning af dette punkt. Den hyppigere brug ifm. internationale institutioner (FN) kan skyldes, at Danmark i 2021 lancerede sit kandidatur til FN’s Sikkerhedsråd (Statsministeriet, 2021), og man ville således forvente mange referencer til Danmarks aktive rolle i FN. Den langt mere hyppige brug af aktivismeindikatorerne ifm. klima kan være forbundet med, at dette område nu gøres til et selvstændigt ”virkemiddel” i strategien i tråd med betoningen af klima i den såkaldte ”politiske forståelse” mellem Socialdemokratiet og dets støttepartier, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten (Frederiksen m.fl., 2019).

Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2023 (26 sider)

Denne strategi blev offentliggjort lidt over et år efter den tidligere strategi af den nye regering bestående af Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne. Den tidligere strategi blev præsenteret få uger inden Ruslands angreb på Ukraine, og på den baggrund var den nye udenrigsminister Lars Løkke Rasmussens vurdering, at *en ny geopolitisk virkelighed kom buldrende ... og at en ny strategi ... derfor ikke kommer en dag for tidligt* (Regeringen, 2023:5). Den generelle tilgang til den nye strategi blev karakteriseret som ”pragmatisk idealisme”. Pragmatisk idealisme betød, at Danmark måtte *forholde sig til verden som den faktisk er: usikker, uforudsigelig og kompliceret. Til tider brutal ... samtidig skal vi holde fast i troen på os selv. Vi skal føre en aktiv, ambitiøs og optimistisk udenrigspolitik med udgangspunkt i de værdier, vi selv er rundet af...*

Derfor er den pragmatiske idealisme ikke et opgør med vores værdier. Tværtimod (Regeringen, 2023:5). Inden for forståelsen af pragmatisk idealisme knyttes ”aktiv” (samt ”ambitiøs” og ”optimistisk”) således til dansk udenrigspolitik generelt, og dette fremstilles som en form for kontinuitet (”ikke et opgør med vores værdier”). Så også i denne strategi fremstilles aktivisme som en iboende del af dansk udenrigspolitik på et generelt niveau. Men i strategien stilles det op over for hensynet til verden, som den er (”til tider brutal”).

Strukturen i strategien er anderledes end i de tidligere strategier, idet strategien kun opererer med tre kapiteloverskrifter: 1) En skærpet sikkerhedssituation i Europa, 2) Globale partnerskaber og allianceopbygning og 3) Et mere robust samfund (i lyset af en ændret globalisering og sikkerhedspolitik). Men der opstilles samtidig otte *pejlemærker for dansk udenrigspolitik*: 1) fortsat støtte til Ukraines forsvarskamp og europæiske integration, 2) styrke dansk forsvar og sikkerhed og bidrage til NATO’s afskrækkelseseffekt, 3) støtte EU’s naboer mod øst og på Vestbalkan, 4) håndtering af de afledte konsekvenser af Ruslands aggressionskrig globalt, 5) øge vores engagement i verden og opbygge nye alliancer og ligeværdige partnerskaber globalt, 6) styrke Danmarks og Europas modstandsdygtighed bredt set, 7) udbygge danske styrkepositioner inden for det grønne, teknologi, sundhed og meget mere og 8) understøtte og arbejde sammen med danske virksomheder i den nye geopolitiske kontekst. I den udstrækning, at de tre kapiteloverskrifter og disse otte pejlemærker kan sammenlignes med prioriteterne i de tidligere strategier, er der tale om et langt stærkere sikkerhedspolitisk fokus uden referencer til generel økonomi, flytninge(migration), værdier eller klima.

Tabel 4 indeholder en oversigt over brugen af de indikatorordene for aktivisme (ordet ”aktivisme” bruges heller ikke i denne strategi).

Tabel 4: Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2023 (26 sider)

Ord/ område	Verdens- orden/ generelt	Sikkerhed/ Forsvar	Europa/ EU	Økonomi/ digital orden/ handel	Flytninge/ migration/ Afrika	Arktis	Internat. institutioner (FN), rettigheder	Klima
Aktiv	1	2	3	1			1	
Engageret	7	5	5	1	2		1	3
Leder								1
Ambitiøs								5
Forskel	1							
I alt	9	7	8	1	2		2	9

I forhold til de tidligere strategier af tilsvarende længde er der flere indikatorord, nemlig 38 (ift. 32 i 2019-20 og 15 i 2017-28). Brugen af ”aktiv” 8 gange er imidlertid på lavere niveau end i 2019-2020 (20 gange) og på højde med 2017-2018 (7 gange).

Det er under emnerne verdensorden, sikkerhed/forsvar, Europa og klima, at brugen af aktivismeindikatorerne er hyppigst. At verdensordenen, sikkerhed/forsvar og Europa er de emner, hvor de bruges mest, kan forstås i lyset af, at fokus i strategien netop er sikkerhedssituationen i Europa efter Ruslands invasion af Ukraine og Danmarks placering i den nye verdensorden. Hyppigheden under temaet klima kan ligesom i den tidligere strategi relateres til dette emnes centrale placering i dansk politik, særligt efter 2019.

Bredere overvejelser: Er "aktivisme" performativt i de udenrigspolitiske strategier?

Først og fremmest må det nævnes, at ordene "aktivisme" eller "aktivistisk" ikke indgår i nogen af de fire danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier. De termer, der ofte bruges i litteraturen om dansk udenrigspolitik efter den kolde krig, kan altså ikke genfindes i disse relativt væsentlige udenrigspolitiske dokumenter. Det samme fravær af ordet "aktivisme"/"aktivistisk" kan i øvrigt konstateres i alle danske regeringsgrundlagene efter den kolde krig (Larsen, under udgivelse). "Aktivisme" er således ikke et performativt ord i dansk udenrigspolitik, hvis man læser de udenrigspolitiske strategier. Ordet "aktiv" findes derimod i alle strategierne sammen med mange af de øvrige ord, der her er blevet set som indikatorer for aktivisme.

➤➤ Ordene "aktivisme" eller "aktivistisk" indgår ikke i nogen af de fire danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier. De begreber, der ofte bruges i litteraturen om dansk udenrigspolitik efter den kolde krig, kan altså ikke genfindes i disse relativt væsentlige udenrigspolitiske dokumenter

I indledningen til alle de fire strategier præsenteres aktivisme som et generelt kendetegn ved dansk udenrigspolitik, der skal forsætte. Dette sker gennem koblingen af de nævnte indikatorord til dansk udenrigspolitik generelt (i halvdelen af strategierne bruges "aktiv", ellers bruges "engagement"). Det skal dog samtidig fremhæves, at disse generelle udsagn (f.eks. at *Danmark skal fortsat løfte sit ansvar og bidrage aktivt – også der, hvor det er svært* fra 2022-strategien) ikke fungerer som egl. strukturerende for sammenhængen i de forord eller introduktioner, de indgår i, men mere som fritstående sætninger. Sammenhængen i forord og introduktioner konstitueres snarere af de overordnede diskurser om Danmarks placering i det internationale miljø, der er nævnt ifm. de enkelte strategier (dette er af pladmæssige grunde ikke blevet vist i analysen af de enkelte strategier). På denne baggrund bliver det interessante spørgsmål, hvordan aktivismeindikatorerne bruges i de mere indholds-mæssige dele af strategierne.

Jeg vil først se på brugen af ordet "aktiv" isoleret set. "Aktiv" ligger semantisk tæt på "aktivisme". Så hvis ikke "aktivisme"/"aktivistisk" bruges, kunne det være fordi "aktiv" blev brugt i stedet. I nogle sammenhænge konnoterer or-

dene ”aktivisme”/”aktivistisk” en bevægelse mod større samfundsforandringer, hvad der kunne være en begrænsning i den bredere politiske brug af disse ord ifm. dansk udenrigspolitik (Arbejdermuseet, 2020). Så måske afspejles den akademiske brug af aktiv/aktivisme i brugen af udtrykket ”aktiv” i udenrigspolitiske sammenhænge.

Ordet ”aktiv” optræder i alle fire strategier. Den omfangsmæssigt største brug af ”aktiv” er i strategien fra 2022 (som også er mere end dobbelt så lang som de andre). Blandt de øvrige strategier af samme længde har strategien fra 2018 1/3 mere brug af aktiv end de to øvrige. Brugen af ”aktiv” er fordelt over alle de otte områder, som undersøgelsen har opstillet som kategorier. Den mest hyppige brug er inden for de fire områder sikkerhed/forsvar, Europa/EU, økonomi/digital orden/handel og internationale institutioner/FN/menneskerettigheder. Men vægtningen mellem disse fire områder varierer imellem de udenrigspolitiske strategier, og hvert af fire emner kommer faktisk ud som nummer et i hver deres strategi. En væsentlig konklusion er derfor, at der ikke er ét dominerende område for brug af ”aktiv” på tværs af strategier. I 2023 strategien er det f.eks. Europa/EU, der med 3 gange optræder hyppigst, hvilket kan knyttes til EU/Europas betydning ifm. Ukraine krisen. I 2022 topper internationale organisationer (FN), hvilket formentligt kan knyttes til Danmarks kandidatur til FN’s sikkerhedsråd. Når hyppigheden varierer mellem så mange områder, peger det på, at ”aktiv” ikke kun forstås som noget Danmark er eller skal være på udvalgte områder. Her er der en kontrast til den del af litteraturen, der ser ”aktiv” som noget, der primært handler om sikkerhed og forsvar. ”Aktiv” findes altså i alle strategier, men fordi det anvendes på så mange områder og med vekslende hyppighed, er det uklart, på hvilken måde ordet er performativt. Brugen synes i høj grad knyttet til de konkrete politiske prioriteringer i den kontekst, hvor de enkelte strategier er blevet til.

Hvis man breder opgørelsen ud til de samlede aktivismeindikatorer (aktiv, engageret, leder, ambitiøs, forskel), ser vi et parallelt, men ikke helt ens mønster. Klima er helt i top i 2022, og sammen med verdensorden i 2023. Økonomi er med på top fire listen i 2016- og 2018-strategien. Og flygtninge/migration er med på top 4 i 2022. Aktivismeindikatorerne forrykkes altså til nogle andre områder. Europa og især sikkerhed er dog begge iblandt de fire hyppigste. Det er ikke umiddelbart enkelt at komme med bud på, hvorfor der er denne forskel i områder, hvor ”aktiv” bruges og områder, hvor de øvrige aktivismeindikatorer også indgår. Der er dog en tendens til, at ”aktiv” bruges mere om sikkerhed/forsvar og Europa ift til de andre aktivismeindikatorer. Det kan være, at sammenkædningen af ”aktiv udenrigspolitik” med militær sikkerhed under Fogh Rasmussen-regeringen i nulserne har lagt et spor, som er blevet bibeholdt (cf. Farbøl, 2011). På den måde kan man i tråd med dele af litteraturen sige, at dansk aktivisme (forstået som ”aktiv”) i vidt omfang handler om sikkerhed – men ikke kun. Det er samtidig værd at fremhæve, at aktivismeindikatorerne også optræder hyppigt i forbindelse med EU/Europa. Dette er interessant, fordi det ofte er blevet hævdet, at det danske forsvarsforbehold (og de øvrige EU-forbehold) har begrænset Danmarks handlemuligheder

inden for EU. Man ville derfor vente en sjældnere brug af aktivismeindikatorerne i forbindelse med EU. Men som vist, bruges aktivismeindikatorerne også hyppigt i forbindelse med EU og Europa, selvom hyppigheden varierer. Dette peger på, at forbeholdene ikke har påvirket artikuleringen af aktivisme i forbindelse med EU (cf. Græger et al., 2002a; Græger et al., 2002b; Larsen, 2007). Brugen af aktivismeindikatorerne knyttet til EU og Europa øges i 2023 strategien, hvor de danske forbehold var blevet ophævet året før. Men det er samtidig også en periode, hvor EU's betydning i europæisk sikkerhed stiger ifm. Ukraine krisen, så det er vanskeligt alene at tillægge denne stigning ophævelsen af forsvarsforbeholdet.

Helt overordnet kan vi altså sige, at der i alle de fire udenrigspolitiske strategier er talrige eksempler på brug af ”aktiv” og ord, der kan ses som synonyme til ”aktiv”. På denne måde peger strategierne på, at dansk udenrigspolitik er ”aktiv” på en række områder (eller planlægger at være det), hvis ordene har magt. Samtidig må man sige, at ordet ”aktiv” og synonyme bruges over en meget bred kam af områder. På den baggrund er det meget svært at pege på områder, hvor Danmark (eller de udenrigsministerielle embedsmænd, som har skrevet strategierne) ikke forstår sig selv som ”aktivistisk” på et eller andet tidspunkt! Endvidere er der variationer i brugen af ”aktiv” og de øvrige synonyme på tværs af strategier – både indholdsmæssigt og hyppighedsmæssigt. Meget af brugen af aktivismeindikatorerne synes at være knyttet til konkrete politiske prioriteter på det tidspunkt, hvor strategien er skrevet (som ved Danmarks kandidatur til FN's Sikkerhedsråd i 2022). Brugen af indikatorerne er på denne vis en måde at betone til bestemte politiske mål, der ses som vigtige, snarere end som ord, der har egen skabende kraft. På denne måde er det svært at knytte ”aktiv” og de parallelle ord bestemte områder af dansk udenrigspolitik over tid. Dette rejser spørgsmål om, hvor meningsfyldt det er at tale om en forståelse af en ”aktiv” udenrigspolitik som performativ, dvs. som skabende for virkeligheden. For hvis ”aktiv” bliver brugt på forskellige områder på forskellige tidspunkter, er det svært at sige, at ytringen af ordet ”aktiv” isoleret set er knyttet til en bestemt slags udenrigspolitik eller en særlig udenrigspolitisk diskurs. ”Aktiv” (og de øvrige indikatorord) forstærker, legitimerer eller giver værdi til givne udenrigs- og sikkerhedspolitiske tiltag eller diskurser, men skaber ikke et nyt indhold. Med Laclaus ord er det en tom betegner (Laclau, 2001). Ordet har positive konnotationer, men er ellers tomt. Måske var ordet en flydende betegner, da det først blev brugt af udenrigsminister Ellemann-Jensen i 1989, idet det havde en tæt anknytning til bestemte politikområder, måske især det militære. Og denne sammenkædning blev forstærket under Anders Fogh Rasmussen. Men siden er ordet blevet brugt så bredt, at det snarere må kaldes en tom betegner.

Men hvorfor bruges ordet ”aktivt” og synonyme så hyppigt i denne funktion? En mulighed er, at der er en slags positiv stiafhængig for ordet ”aktiv”, som går tilbage til Ellemann-Jensens lancering af ”aktiv internationalisme” i 1989. En anden mulighed (som ikke udelukker den første) er, at ”aktiv” og synonyme simpelthen er almindeligt brugte ord i udenrigspolitiske sam-

menhænge (Holm, 2002; Pedersen og Ringsmose, 2017: 341). Det er blevet påpeget, at de skandinaviske lande alle siden afslutningen af den kolde krig har karakteriseret sig selv som ”aktive” (Marcussen, 2017: 241). En kursorisk undersøgelse af ordet ”aktiv” i nogenlunde tilsvarende udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier og taler i Norge og Sverige som de danske behandlet i denne artikel, peger da også på, at det er tilfældet for disse to lande. Jeg har undersøgt de følgende officielle tekster fra det norske og det svenske udenrigsministerier for brugen af de samme indikatorord, som undersøgt ovenfor i de danske strategier:

Norge

- Norwegian Ministry of Foreign Affairs (2014), *Opportunities for All: Human Rights in Norway’s Foreign Policy and Development Cooperation*. 103 sider.
(58 gange ”active”, 44 gange ”engaged”, 1 gang ”leader”, ”ambitious” 1 gang)
- Regjeringen (2017). *Veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk*. Meld. St. 36 (2016-2017). 44 sider.
(3 gange ”aktiv”, 8 gange ”engaged”, 1 gang ”leder”, 2 gange ”ambition”)
- Norwegian Ministry of Foreign Affairs (2019). *Norway’s Role and Interests in Multilateral Cooperation* Meld. St. 27 (2018-2019) Report to the Storting (white paper) Norway’s Role and Interests in Multilateral Cooperation. 80 sider
(33 gange ”aktiv”, 15 gange ”engageret”, 10 gange ”leder”, 2 gange ”ambition”)

Sverige

- Regeringen (2019), *Sveriges feministiska utrikespolitik*. Regeringens skrivelse 2019/20:17. 56 sider.
(over 20 gange ”aktiv”, 8 gange ”engageret”, 3 gange ”leder”, 6 gange ”ambition”)
- Billström, T. (2023), *Minister for Foreign Affairs Tobias Billström Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023*. 10 sider.
(2 gange ”active”, 3 gange ”leader”, 1 gang ”engaged”, 2 gange ”ambition”)

Det der tilsyneladende adskiller Danmark fra Sverige og Norge er, at kun det akademiske miljø i Danmark har gjort det til en central del af studiet af dansk udenrigspolitik at undersøge, hvorvidt og hvordan Danmark er aktivistisk

Optællingerne i disse dokumenter peger på, at Norges og Sveriges niveau af brug af ”aktiv” og andre indikatorord ikke adskiller sig væsentligt fra brugen i Danmarks udenrigspolitiske strategier. Sverige og Norge er lige så ”aktive”

som Danmark, når man læser deres tilsvarende strategier. Det, der tilsyneladende adskiller Danmark fra de to andre lande, er, at kun det akademiske miljø i Danmark har gjort det til en central del af studiet af dansk udenrigspolitik at undersøge, hvorvidt og hvordan Danmark er aktivistisk! Man kunne på den baggrund overveje, om forskningens fokus på dansk udenrigspolitisk aktivisme i sig selv er med til at skabe den udenrigspolitiske aktivisme snarere end dynamikker i dansk udenrigspolitik selv. Hvis det er tilfældet, må det rejse spørgsmålet om, hvorvidt det unikke danske forskningsfokus på aktivisme kan begrundes.

Konklusion – de politiske prioriteringer betinger brugen af ”aktivisme”

Samlet set giver undersøgelsen i denne artikel det billede, at ”aktivisme” ud fra brugen i de fire danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier i høj grad er til stede i dansk udenrigspolitik. Det artikuleres på mange forskellige udenrigspolitiske områder, men hyppigheden varierer på de enkelte områder. Brugen synes i vidt omfang at variere med den politiske kontekst. Det er ikke så meget ”aktivisme”, der driver dansk udenrigspolitik, som det er de politiske prioriteringer på et givet tidspunkt, der former brugen af ”aktivisme”. ”Aktivisme” fremstår på denne baggrund som en tom betegnelse, der giver vægt til eksisterende politiske prioriteringer og diskurser. Heri adskiller brugen sig formodentligt ikke fra brugen af ”aktivisme” hos andre stater. Men det er i Danmark dette har givet anledning til mest forskningsmæssig opmærksomhed. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt den særlige opmærksomhed på dansk aktivisme kan begrundes.

Litteratur

- Arbejdsmuseet (2020), ”Hvordan kan man kæmpe for det, man tror på”? Arbejdsmuseet: Aktivist undervisningsmateriale til udskoling, www.arbejdsmuseet.dk/wp-content/uploads/2020/07/aktivist-opgavehaefte.pdf
- Billström, Tobias (2023), ”Minister for Foreign Affairs Tobias Billström Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023”, www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/
- Derrida, Jacques (1991), ”Of Grammatology”, i Kamuf Petra, red., *A Derrida Reader – between the Blind*, New York: Harvester Wheatsheaf, pp. 34-58.
- Dreyer, Jacob og Christine Nissen (2020), ”Militær aktivisme uden politisk handle. Mod en ny forståelse af aktivisme i dansk udenrigspolitik inspireret af Hannah Arendt”, *. Internasjonal Politikk*, 78(3): 433-44.
- Farbøl, Roxanna (2011), ”Kunsten at lægge historien til rette: Anders Fogh Rasmussen og opgøret med den danske udenrigspolitiske tradition”, *Temp – Tidsskrift for Historie* 32(2): 66-89.
- Frederiksen, Mette, Pia Olsen Dyhr, Pernille Skipper og Morten Østergaard (2019), ”Politisk forståelse mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten: Retfærdig retning for Danmark”, https://legacy.altinget.dk/misc/Retf%C3%A6rdig%20retning%20for%20Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf.
- Græger, Nina, Henrik Larsen og Hanna Ojanen (2002a), ”Conclusions: Fourfold ’Nuisance Power’ or Four Contributions to the ESDP?”, i N. Græger, H. Larsen og H. Ojanen, red., *The ESDP and the Nordic Countries: Four Variations on a theme*, Helsinki: Ulkopoliittinen Instituutti & Institut für Europäische Politik.
- Græger, Nina, Henrik Larsen og Hanna Ojanen (2002b), *The ESDP and the Nordic Countries: Four Variations on*

- a theme*, Helsinki: Ulkopoliittinen Instituutti & Institut für Europäische Politik.
- Holm, Hans-Henrik (2002), "Danish foreign policy activism: The rise and decline", i Bertel Heurlin og Hans Mouritzen, red., *Danish Foreign Policy Yearbook 2002*. Copenhagen: DUP, pp. 19-45.
- Jakobsen, Peter Viggo (2019), "Policy-fællesskaber, standard- og krisestyringsprocedurer: det oversete institutionelle grundlag for den bred opbakning til Danmarks aktivistiske udenrigspolitik", *Politica*, 51(2): 139-57.
- Kofoed, Jeppe (2020), "Jeppe Kofod: Derfor skal Danmarks nye udenrigsstrategi hvile på socialdemokratiske værdier", Altinget, 11. september, www.altinget.dk/artikel/jeppe-kofod-derfor-skal-danmarks-nye-udenrigs-strategi-hvile-paa-socialdemokratiske-vaerdier
- Laclau, Ernesto (2001), "8.5 'Why do empty signifiers matter in politics?'" i Martin McQuillan, red., *Deconstruction: A Reader*. Edinburgh: Edinburgh University Press, pp. 405-13.
- Larsen, Henrik (2007), "The Cartoons Crisis in Danish Foreign Policy: A new Balance between the EU and the US?", i Nanna Hvidt og Hans Mouritzen, red., *Danish Foreign Policy Yearbook 2007*, København: DIIS, pp. 51-85.
- Larsen, Henrik (under udgivelse), "Danish Foreign and Security Policy Activism: Is 'Active Foreign Policy' an Empty Signifier?"
- Marcussen, Martin (2017), "Scandinavian Models of Diplomacy", i Peter. Nedergaard og Anders Wivel, red., *The Routledge Handbook of Scandinavian Politics*, London; N.Y.: Routledge, pp. 240-53.
- Norwegian Ministry of Foreign Affairs (2014), *Opportunities for All: Human Rights in Norway's Foreign Policy and Development Cooperation*, <https://globalnaps.org/wp-content/uploads/2018/08/norway-white-paper-2014-15.pdf>
- Norwegian Ministry of Foreign Affairs (2019), "Norway's Role and Interests in Multilateral Cooperation" Meld. St. 27 (2018–2019), Oslo: Report to the Storting (white paper) www.regjeringen.no/contentassets/5673dad917448148b491635289ac690/en-gb/pdfs/stm201820190027000engpdfs.pdf
- Pedersen, Rasmus Brun og Jens Ringsmose (2017), "Aktivism i dansk udenrigspolitik: Norden, FN, NATO og EU", *Politica*, 49(4): 339-57.
- Rasmussen, Mikkel Vedby (2023), "Løkkens udenrigspolitiske pragmatisme kan udløse en værdipolitisk debat", Altinget, 17. maj, www.altinget.dk/artikel/loekkes-udenrigspolitiske-pragmatisme-kan-udloese-en-vaerdipolitisk-debat
- Redder, Hans (2019), "Virker 'udlændingekortet' stadig? Disse nye tal bør bekymre blå blok", TV 2 nyheder, 14. april, <https://nyheder.tv2.dk/politik/2019-04-14-virker-udlaendingekortet-stadig-disse-nye-tal-boer-bekymre-blaa-blok#RO>
- Regjeringen (2017), "Veivalg i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk", Meld. St. 36 (2016–2017), www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-36-20162017/id2549828/
- Regjeringen (2017), "Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Strategi 2017-2018", file:///C:/Users/qgv176/Downloads/udenrigs-og-sikkerhedspolitisk-strategi%20(3).pdf
- Regjeringen (2018), "Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Strategi 2019-2020", file:///C:/Users/qgv176/Downloads/Udenrigs_sikkerhed_DK-2-.pdf
- Regjeringen (2022), "Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Strategi", file:///C:/Users/qgv176/Downloads/USS-DK-web-220215-FINAL-a%20(7).pdf
- Regjeringen (2023), "Udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi 2023", <https://um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/udenrigs-og-sikkerhedspolitisk-strategi-2023>
- Regjeringen (2019), "Sveriges feministiska utrikespolitik", Regeringens skrivelse 2019/20:17, www.regeringen.se/contentassets/8db3c4560ab0466faf82edaa1c209fe0/sveriges-feministiska-utrikespolitik-skr-20192017.pdf
- Statsministeriet (2021), "Danmark er kandidat til FN's sikkerhedsråd 2025-2026", Pressemeldelse 9. marts, www.stm.dk/presse/pressemeddelelser/danmark-er-kandidat-til-fn-s-sikkerhedsraad-2025-2026/
- Wivel, Anders (2020), "Evig aktivisme i en uendelig krig: sikkerhed, status og strategisk kultur i dansk udenrigspolitik", *Internasjonal Politikk*, 78(3): 411-20.

Abstract

Velfærdsstaten i krise?

The care crisis and the challenges to welfare state sustainability

Lise Lotte Hansen, *Associate professor, Department of Social Sciences and Business, University of Roskilde, liselh@ruc.dk*

To give and receive care is fundamental to us as human beings, but lack of both people and time as well as bad working conditions lead together with a 'thin' care to a care crisis. In addition, the three most dominant solutions to the crisis - more management, more technology and more family and civil-society - risk intensifying the crisis and so challenge welfare state sustainability. The article discusses what to include when we talk about a care crisis in the Danish (Nordic) welfare state, the characteristics of the care crisis, and how it influences on welfare state sustainability. The article builds on analyses and discussions in the collected work "A Care Crisis in the Nordic Welfare States? Care work, gender equality and welfare state sustainability" (Hansen, Dahl og Horn, 2022).

A turning point in long-term care for older people: adjustment or actual care crisis?

Tine Rostgaard, *professor, Department of Social Sciences and Business, University of Roskilde, tiro@ruc.dk*

As in other countries, the Danish population is ageing. This article investigates how this affects the need for long-term care - and not least whether it can be argued that we are in the middle of a crisis of care. We take a look at the Danish development in comparison to the Nordic/European in a number of traditional welfare in-

dicators such as share of GDP invested in the sector and the proportion of the population covered with care services, and on the basis of this, argue for the existence of a number of crises. The article concludes with a discussion about whether the current political and organizational solutions will be sufficient to address the elements of crisis.

Challenges in Early Childhood Educational Care: implementation of minimum staff-to-child ratio requirements, working environment, and wage

Heidi Elung Henningsen, *student International Business and Politics, Copenhagen Business School, hehe21ae@student.cbs.dk*

Caroline de la Porte, *professor mso, Department of International Economics, Government and Business, Copenhagen Business School, cdlp.egb@cbs.dk*

Early childhood education and care (ECEC) is a central pillar of the Danish welfare state - considered a crucial investment in the development of children's social and cognitive capabilities. However, the quality - the number of children to adults - in ECEC (for the 0 - 3 year olds) has not previously been regulated in Denmark. The focus on the quality of nurseries was raised as a flagship policy by the Social Democratic government (2019-2022), due to concerns about depleting quality of care. However, not much is known about how this ambitious regulatory decision (to achieve 1 adult to 3 children in ECEC) will be implemented. This article examines the challenges of implementing the 2020 quality standards for nurseries. Then challenges related to the pedagogical profession, including pay levels, and

working conditions, are reviewed. We conclude by pointing to possible solutions to the challenges in nurseries.

Flexicurity on the future labour market – contractual flexibility and increase inequality

Trine Pernille Larsen, *Associate Professor, Employment Relations Research Center, FAOS, Department of Sociology, University of Copenhagen, tpl@faos.dk*

Anna Ilsøe, *Associate Professor, Employment Relations Research Center, FAOS, Department of Sociology, University of Copenhagen, ai@faos.dk*

The Danish labour market has proven fairly successful with low unemployment, rising employment and high job mobility – which is typically attributed to the Danish flexicurity model. However, the labour market flexibility is evolving and the highly flexible hire-fire rules may not have the same dominant position on the future labour market. Since 2000, the share of non-standard work has increased in Denmark. In this paper, we examine how contractual flexibility i.e. non-standard employment according to three key parameters: employment status, contract duration and weekly working time has developed, including its implications for individual workers' coverage by the Danish flexicurity model. Analytically, we seek inspiration from the flexicurity and segmentation literature and draw on data from the Labour Force Survey and a new survey among low waged workers. We conclude by revising the Danish flexicurity model and discuss its adaptability to the increasing contractual flexibility on the future labour market.

Crisis in the Danish welfare state?

Bent Greve, *professor, Department of Social Sciences and Business, University of Roskilde, bgr@ruc.dk*

This article contributes with an overview of the development since the turn of the millennium in public sector spending in the Danish welfare

state with a focus on whether or not there have been austerity, including whether a difference can be seen in the development of income transfers and services. The article first analyze what can be understood by austerity, including that even if on a macro level there still is no austerity then there might, in individual areas, have been reductions in the level of spending. It is also discussed whether or not arguments about more/less money available are part of the game of attracting more resources. Finally, how the desire to provide new services in the welfare state interacts with continuing existing spending given pressure on the welfare state because of, for example, demographic changes and new technology as is included in the article.

Does Activism Play a Role in Danish Foreign Policy Strategies?

Henrik Larsen, *Associate Professor, Jean Monnet Chair, Department of Political Science, University of Copenhagen, hl@ifs.ku.dk*

The May 2023 foreign and security policy strategy has given rise to a debate about Danish foreign policy activism. There common denominator in the debate is that Danish foreign policy activism is seen as something definite and identifiable. Drawing on a performativity approach, this article looks at how the word is understood in the Danish political environment. The article examines how "activism" and related words have been used in the four Danish strategies. It is concluded that words that can be associated with activism appear in all foreign policy strategies, and that the use of these words varies with the political context. It is not so much "activism" that drives Danish foreign policy as it is the political priorities at a given time that shape the use of "activism". Against this background, the question is raised whether the special research emphasis on Danish activism can be justified.